

Program FoC Nord 2025-2030

**Implementering og forankring af
Fundamentals of Care i Region Nordjylland**

KOLOFON

PROGRAM FoC NORD

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje, Aalborg Universitetshospital
Klinisk Institut, Aalborg Universitet
Sygeplejerskeuddannelsen, University College Nordjylland
Psykiatrien, Region Nordjylland
Hjemmesygeplejen, Aalborg Kommune
Regionshospital Nordjylland

REDAKTION

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje

LAYOUT

Region Nordjylland

UDGIVER

Aalborg Universitetshospital
Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje
Forskningens Hus
Sdr. Skovvej 15
9000 Aalborg
E-mail: mette.groenkjaer@rn.dk

November 2024

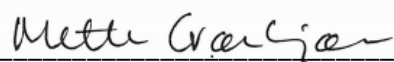
1 FORORD

'Program FoC Nord 2025-2030' er udviklet i et tæt samarbejde mellem seks institutioner i Region Nordjylland: Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje, Aalborg Universitetshospital; Klinisk Institut, Aalborg Universitet; Sygeplejerskeuddannelsen, University College Nordjylland; Psykiatrien, Region Nordjylland; Hjemmesygeplejen, Aalborg Kommune og Regionshospital Nordjylland.

'Program FoC Nord 2025-2030' tager afsæt i historikken og erfaringer fra 'Program FoC 2018-2024'. Det tværinstitutionelle samarbejde om den forrige FoC forskningsstrategi har cementeret betydningen af stærke strategiske partnerskaber for at styrke sygepleje i klinisk praksis, uddannelse og ledelse. Mens den forrige strategi havde til formål at udbrede kendskabet til FoC begrebsrammen, stimulere til engagement og integrere begrebsrammen i den overordnede planlægning og udførelse af sygepleje, sigter den nuværende strategi mod yderligere forankring og implementering af FoC i klinisk praksis, uddannelse, ledelse og forskning. Det overordnede formål er fortsat at sikre personcentreret og situationsorienteret sygepleje af høj kvalitet til gavn for patienter, borgere og den sygeplejefaglige professionalitet.

'Program FoC Nord 2025-2030' er blevet godkendt af FoC Tværinstitutionelle Styregruppe:

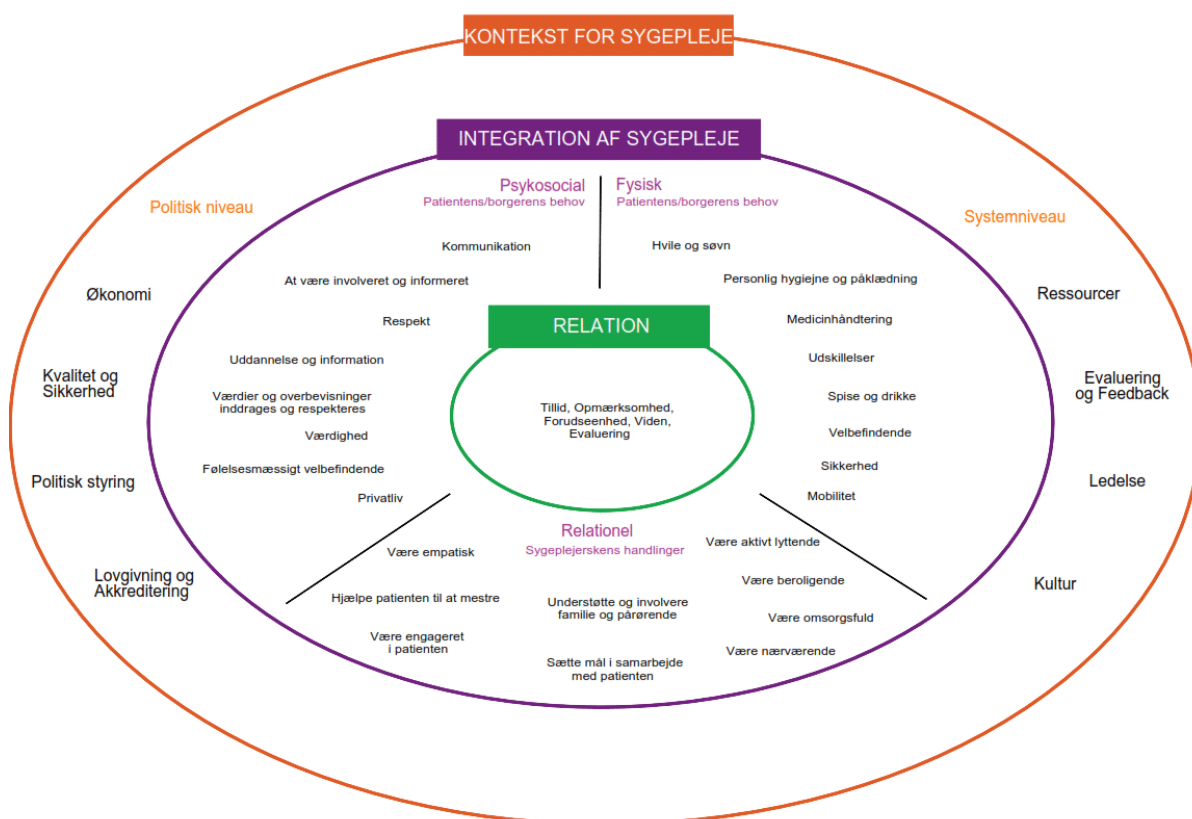
- Psykiatrien Region Nordjylland (Sygeplejefaglig direktør Rikke Petersen Ravn)
- Aalborg Kommune (Chef for Det Nære Sundhedsvæsen, Helen Kæstel)
- Regionshospital Nordjylland (Direktør med plejefagligt ansvar Charlotte Fuglesang)
- University College Nordjylland (Uddannelseschef Iben Bøgh Bahnsen)
- Aalborg Universitetshospital (Sygeplejefaglig direktør Lisbeth Kjær Lagoni)
- Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje, Aalborg Universitetshospital & Klinisk Institut, Aalborg Universitet (Professor Mette Grønkjær)

Mette Grønkjær
Programansvarlig
Professor, forskningsleder, ph.d.

2 INTRODUKTION

I 2017 etablerede Aalborg Universitet – Klinisk Institut, Sygeplejerskeuddannelsen University College Nordjylland, Psykiatrien Region Nordjylland, Hjemmesygeplejen Aalborg Kommune, Regionshospitalet Nordjylland og Aalborg Universitetshospital et tværinstitutionelt samarbejde, hvori institutionerne forpligtede sig til at integrere begrebsrammen Fundamentals of Care (FoC) i planlægning og gennemførelse af klinisk sygepleje og uddannelse, undervisning, ledelse, udvikling og forskning i klinisk sygepleje. Begrebsrammen centrerer sig om fundamentet for og kompleksiteten i sygepleje, og er én måde at udfolde og beskrive, hvad sygepleje er og fordrer. Begrebsrammen er udviklet for at bidrage til, at patienters fysiske, psykosociale og relationelle behov for sygepleje imødekommes med afsæt i fagligt velbegrundede refleksioner og handlinger, samt en gensidig anerkendende relation. Formålet med at arbejde ud fra FoC begrebsrammen er at yde personcentreret og situationsorienteret sygepleje, der opfylder patienters/borgers behov på en kompetent, respektfuld, personlig og empatisk måde. I enhver situation integreres fysiske, psykiske og relationelle elementer i sygeplejen.

Figur 1: Fundamentals of Care begrebsrammen oversat til dansk (kilde: ILC)

For at nå målet med at integrere FoC begrebsrammen i planlægning og gennemførelse af klinisk sygepleje, uddannelse, undervisning, ledelse, udvikling og forskning i klinisk sygepleje blev der etableret et struktureret samarbejde omkring 'Program FoC 2018-2024'. Programmet blev udarbejdet med henblik på at synliggøre og koordinere det tværinstitutionelle samarbejde i Region Nordjylland. Programmets overordnede formål var at udbrede kendskabet til FoC begrebsrammen, stimulere til engagement heri samt integrere begrebsrammen i den overordnede planlægning og udførelse af klinisk sygepleje, uddannelse, undervisning, ledelse, udvikling og forskning i klinisk sygepleje. Dette for at skabe et fælles grundlag for udvikling af evidensbaseret sygepleje til gavn for patienter og borgere. 'Program FoC 2018-2024' var organiseret i et samarbejde på tværs af de seks institutioner. For at sikre inddragelse af forskellige perspektiver i arbejdet med Program FoC blev der i 2019 etableret en tværinstitutionel styregruppe, en programledelse, seks institutionsgrupper, et advisory board og et patientpanel.

Organiseringen af 'Program FoC 2018-2024' har medført adskillige initiativer og indsatser på såvel styregruppe-, program- og institutionsniveau. De deltagende institutioner har bidraget med tid, økonomi og prioriteringer for at imødekomme de fælles mål. Selvom institutionerne er organiseret på forskellig vis og niveauet af FoC integration varierer afhængigt af den enkelte institutions muligheder og forudsætninger, har samarbejdet i og i mellem institutionerne været præget af fleksibilitet og forståelse. Dette har fungeret som en vigtig drivkraft i arbejdet med at integrere FoC begrebsrammen i Region Nordjylland. Styregruppen, Programledelsen og Institutionsgrupperne har løbende engageret sig i udveksling af viden og erfaringer, der har skabt grundlaget for et stærkt partnerskab. Flere samarbejdsflader vedrørende udviklings- og forskningsprojekter, uddannelses tiltag og temadage er blevet etableret på tværs af institutionerne. Således bygger 'Program FoC Nord 2025-2030' på et stærkt fundament for videre implementering og forankring af FoC begrebsrammen i Region Nordjylland.

Historik og erfaringer fra 'Program FoC 2018-2024'

Erfaringer fra det tværinstitutionelle samarbejde om FoC i Region Nordjylland viser, at et strategisk partnerskab på tværs af institutioner bidrager til et fælles afsæt og sprog for, hvad sygepleje er og fordrer på tværs af institutioner. Derudover har partnerskabet bidraget til at:

1. Italesætte og synliggøre kompleksiteten i sygepleje
2. Værdisætte sygepleje inden for alle områder af professionen
3. Etablere strategiske partnerskaber, som styrker sygeplejen og den sygeplejefaglige professionalitet

Konkret har det blandt andet betydet, at FoC begrebsrammen er blevet en integreret del af Psykiatriens sygeplejefaglige værdigrundlag og sygeplejerskeuddannelsens curriculum. Der er etableret journal clubs om FoC i kliniske afsnit, og FoC anvendes i forskellige refleksionsfora, som ledelsesredskab og til at sætte værdien af sygepleje på dagsordenen i uddannelse og klinisk praksis. Dertil er flere forskningsprojekter med fokus på sygepleje i klinisk praksis, uddannelse og ledelse igangsat og gennemført.

Det danske sundhedsvæsen står over for markante samfundsmæssige og strukturelle udfordringer, som lægger et pres på sundhedsprofessionelles ydelser, herunder sygeplejen. Økonomiske besparelser, ændrede arbejdsvilkår og en omstilling til et 'nært sundhedsvæsen' udfordrer mulighederne for at levere den pleje og behandling, som patienter og borgere har behov for. Sundhedsvæsenet er i forandring, og der fokuseres i aktuelle politiske kommissioner og reformer på omstilling til det nære sundhedsvæsen, prioriteringer, mangel på arbejdskraft, teknologi og digitalisering og nye planer for psykiatrien. De mange udfordringer og dagsordener påvirker sundhedsvæsenet såvel som uddannelsessektoren.

Sundhedsreformen 2024 udgør en central ramme for den fremtidige udvikling af sundhedsvæsenet i Danmark. Reformen sigter mod at styrke det nære sundhedsvæsen ved decentralisering af sundhedsydelser, hvilket flytter flere opgaver fra hospitalerne til kommunerne og almen praksis. Sundhedsreformen har som mål at forbedre tilgængeligheden og kvaliteten af sundhedssystemets ydelser gennem:

1. Styrkelse af primærsektoren, hvor flere sundhedsopgaver forventes at blive løst tættere på borgerne, hvilket kræver opkvalificering af sygeplejersker i kommunerne og almen praksis.
2. Fokus på forebyggelse og tidlig indsats: Sygeplejersker får en øget rolle i forebyggende indsatser og sundhedsfremmende arbejde, hvilket stiller krav til deres uddannelse og integration af sundhedsfremmende strategier i klinisk praksis.

3. Tværfagligt samarbejde: Reformen understreger behovet for et styrket samarbejde mellem sygeplejersker, læger og andre sundhedsprofessionelle for at kunne levere sammenhængende og holistiske sundhedsydelser til borgerne.

Sundhedsreformen fremhæver behovet for at skabe en arbejdsstruktur, der giver sygeplejersker mulighed for at fokusere på kerneopgaver som patientpleje, -omsorg og -sikkerhed, samtidig med at digitalisering og teknologi indgår som en integreret del af arbejdet. Sygeplejersker kommer til at spille en central rolle i den kommende sundhedsreform, hvor flere komplekse patientforløb kræver et højt vidensniveau og en evidensbaseret uddannelse.

Med disse politiske udmeldinger er der derfor fortsat behov for at have fokus på FoC arbejdet i Region Nordjylland med yderligere implementering og forankring af FoC begrebsrammen i klinisk praksis, uddannelse, ledelse, forskning og udvikling. Det er også vigtigt at sikre fastholdelse og evaluering af de indsatser, som allerede er implementeret. Sundhedsreformens mål om at forbedre tilgængeligheden og kvaliteten af sundhedsydelser cementerer vigtigheden af forebyggelse, sundhedsfremme og pleje og omsorg. Der er således mere end nogensinde brug for at fremhæve og italesætte vigtigheden af sygepleje for borgere/patienters sikkerhed, fysiske og psykosociale velbefindende og recovery. Samtidig er der behov for at igangsætte nye tiltag og initiativer, der sikrer et fortsat fokus på personcentreret og situationsorienteret sygepleje, der kan bidrage til at styrke sygeplejen og den sygeplejefaglige professionalitet.

3 FORMÅL OG MÅLSÆTNINGER

Det overordnede formål med 'Program FoC Nord 2025 – 2030' er at implementere og forankre FoC begrebsrammen i klinisk praksis, uddannelse, ledelse og forskning i et stærkt og bæredygtigt tværinstitutionelt partnerskab. Dette med henblik på at patienter og borgere modtager personcentreret og situationsorienteret sygepleje af høj faglig kvalitet.

Implementering og forankring af FoC begrebsrammen fordrer, at der arbejdes konkret og målrettet på: *Organisations-, ledelses- og medarbejderniveau*. I det følgende opstilles målsætninger for de tre niveauer med efterfølgende eksempler på handlinger og initiativer.

Organisationsniveau

Målsætninger:

- At organisationen implementerer og forankrer FoC i de overordnede visioner, strategier og handleplaner
- At organisationen sætter FoC på de lokale, regionale og øvrige politiske dagsordener
- At organisationen understøtter udøvelse af personcentreret og situationsorienteret sygepleje
- At organisationen er ambassadør for implementering og forankring af FoC begrebsrammen
- At organisationen bidrager til at styrke det tværfaglige, nationale og internationale samarbejde omkring personcentreret og situationsorienteret sygepleje

Eksempler på handlinger og initiativer:

- FoC indgår i relevante dokumenter, handleplaner og strategier
- Økonomi til implementering og forankring af FoC prioriteres og rammer og vilkår for implementering skabes
- FoC inddrages i relevante tværfaglige sammenhænge
- FoC indgår i relevante fora, temadage og faglige arrangementer

Ledelsesniveau*

Målsætninger:

- At ledere anvender, understøtter og implementerer FoC
- At ledere anvender FoC som retningsgivende for de tiltag og initiativer, der igangsættes
- At ledere sikrer, at medarbejdere har viden, kompetencer og færdigheder om FoC
- At ledere prioriterer og understøtter forskning og udvikling i FoC

Eksempler på handlinger og initiativer:

- Ledere tilegner sig viden om FoC
- Ledere fungerer som FoC ambassadører og rollemodeller
- Ledere tilrettelægger rum for vidensdeling og refleksion med afsæt i FoC
- Ledere anvender FoC i personalemøder, jobopslag, journal clubs, MUS-samtaler, introduktionsprogrammer, undervisning mv.

*Note: Refererer til ledelse på alle niveauer.

Medarbejderniveau

Målsætninger:

- At medarbejdere udøver, underviser i og udvikler sygepleje på baggrund af FoC
- At medarbejdere anvender forskningsbaseret viden for at sikre evidensbaseret sygepleje
- At medarbejdere anerkender FoC og argumenterer for personcentreret og situationsorienteret sygepleje i mono- og tværfaglige fora

Eksempler på handlinger og initiativer:

- Medarbejdere tilegner sig viden, færdigheder og kompetencer om FoC
- Medarbejdere deltager i journal clubs, refleksionsfora, mentorordninger, temadage mv.
- Medarbejdere er FoC ambassadører og rollemodeller for studerende, nyansatte, kollegaer og tværfaglige samarbejdspartnere
- Medarbejdere italesætter, understøtter og implementerer FoC i klinisk praksis

4 FORSKNING OG UDVIKLING

Forsknings- og udviklingsaktiviteter i 'Program FoC Nord 2025 – 2030' tager afsæt i uddannelses- og klinisk praksis. Aktiviteterne er anvendelsesorienterede, og temaerne for forskning og udvikling er defineret i tæt samarbejde mellem klinisk praksis, borgere/patienter, uddannelse, ledelse og forskning. Nedenfor fremsættes de overordnede temaer for Program FoC Nord. Temaerne tager afsæt i de udfordringer, som borgere/patienter oplever i forhold til sundhed og deres liv med sygdom. Temaerne udspringer derudover af eksisterende strategiske satsninger i de deltagende institutioner, øvrige nationale og internationale samarbejdsrelationer og eksisterende forskning.

Program FoC Nord indbefatter fem strategiske temaer for forskning og udvikling:

1. FoC og borger/patientperspektiv

Denne tematik fokuserer på FoC og borgere/patienters perspektiv, herunder relationen mellem borger/patient og sygeplejersker og andre sundhedsprofessionelle samt dennes betydning for sygepleje og behandling. Forskning viser, at inddragelse af borgere/patienters perspektiver er afgørende for sygepleje og behandling af høj kvalitet. Samtidig er der evidens for, at borgere/patienters behov ikke altid imødekommes. Der er derfor behov for øget viden om, hvordan sygeplejersker og andre sundhedsprofessionelle aktivt kan imødekomme borgere/patienters behov for sygepleje og dermed øge deres sikkerhed, recovery og tilfredshed. Det kræver generering og implementering af ny viden, der sikrer borgere/patienters perspektiv i deres samlede pleje- og behandlingsforløb.

2. FoC i det nære sundhedsvæsen

Denne tematik fokuserer på den forventede stigning i antallet af ældre mennesker med kroniske sygdomme og multimorbiditet. Stigningen betyder et ændret sygdomsbillede med flere komplekse sygdoms- og behandlingsforløb på tværs af sektorer. Det danske sundhedssystem står over for en række udfordringer med blandt andet kapacitet, tiltrækning og tilknytning af kvalificeret personale, stigende udgifter og færre sengepladser. Kombinationen af færre sengepladser og flere ældre med behov for behandling og sygepleje kalder på nytænkning i, hvordan sygepleje og behandling udøves i det samlede sundhedsvæsen. Der eksisterer på nuværende tidspunkt kun få tiltag, der effektivt reducerer antallet af forebyggelige indlæggelser. Der er således et akut behov for at udvikle nye interventioner med afsæt i FoC, som bidrager til, at borgere/patienter modtager den rette sygepleje og behandling i det nære sundhedsvæsen.

3. FoC og tværfaglighed

Denne tematik fokuserer på det vilkår, at borgere/patienter er afhængige af forskellige sundhedsprofessionelles faglige ekspertise for at sikre effektiv forebyggelse, sygepleje, behandling og rehabilitering af høj kvalitet. Et bidrag som er afhængigt af et stærkt og veletableret samarbejde mellem forskellige sundhedsprofessionelle faggrupper og teams. Tværprofessionelt samarbejde kræver indsigt og kendskab til hinandens professioner, herunder arbejdsområder, kompetencer og ansvar. Der er behov for forskning til at undersøge, hvordan et stærkt og kvalificeret tværprofessionelt samarbejde etableres, udvikles og ledes, herunder hvordan FoC begrebsrammen kan bidrage til at sikre det sygeplejefaglige fokus i et tværprofessionelt samarbejde.

4. FoC i et uddannelsesperspektiv

Denne tematik fokuserer på, hvordan FoC kan understøtte kritisk refleksion og kliniske beslutningstagen og være med til at fremme et befordrende læringsmiljø i såvel uddannelse som klinisk praksis. Studier viser, at integration af FoC i en uddannelseskontekst kan være med til at etablere et fælles sprog om sygepleje mellem studerende, sundhedsprofessionelle og på tværs af sundhedsinstitutioner. Derudover kan inddragelsen af FoC øge forståelsen og bevidstheden om vigtigheden af personcentreret sygepleje, herunder sygeplejens kompleksitet vedrørende integrering af relationelle, fysiske, psykosociale elementer. Der er behov for yderligere forskning om, hvordan FoC begrebsrammen kan understøtte studerendes, sundhedsprofessionelles, kursisters og lederes kritiske refleksion og kliniske beslutningstagen.

5. Betydning og effekt af implementering og forankring af FoC

Denne tematik fokuserer på at undersøge betydningen af FoC gennem systematisk udvikling og evaluering af indsatser i klinisk praksis, uddannelse og ledelse. Eksisterende FoC forskning har især haft fokus på deskriptive og observationelle studier, der har genereret viden om erfaringer med anvendelse af FoC i kliniske, uddannelsesmæssige og ledelsesmæssige kontekster. Resultaterne viser, at FoC har værdi for både borgere/patienter, studerende, sundhedsprofessionelle og ledere. Der er nu behov for systematisk at udvikle FoC interventioner og evaluere betydningen og effekten heraf.

5 TIDSPLAN

Program FoC forpligter sig på at skabe sammenhængskraft og vidensdeling mellem institutioner ved afholdelse af tværinstitutionelle møder, workshops, temadage og regionale mini konferencer.

Milepæle:

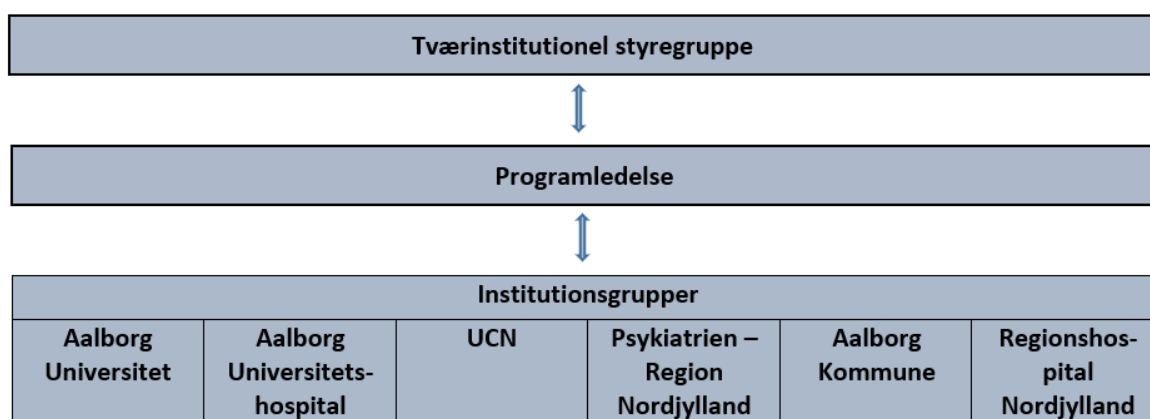
- Handleplaner: Inden for det første år skal hver institution udarbejde en individuel handleplan. Handleplanen skal beskrive, hvordan den enkelte institution planlægger at arbejde med de fastsatte målsætninger for de tre niveauer i programmet. Handleplanerne skal sikre, at institutionerne bidrager til programmets overordnede formål og sikre løbende progression.
- Tværinstitutionelle aktiviteter
- Lokale aktiviteter
- Regionale mini konferencer

6 EVALUERING

Program FoC Nord vil løbende blive evalueret på forskellige måder for at sikre fremdrift og kvalitet i arbejdet. Hver institution skal i deres handleplan beskrive, hvordan de vil evaluere deres indsats med særlig opmærksomhed på de fastsatte milepæle. Der vil årligt blive afholdt drøftelser og evalueringer for at vurdere, hvor langt programmet og institutionerne er i forhold til de enkelte milepæle. Dette sikrer kontinuerlig udvikling og justering af indsatserne, hvor det er nødvendigt.

7 ORGANISERING

Programmet omfatter strukturerede og planlagte forsknings-, udviklings- og implementeringsaktiviteter på tværs af de seks involverede institutioner. For at sikre en gennemsigtig samarbejdskultur og inddrage relevante perspektiver er der etableret en tværinstitutionel styregruppe, en programledelse og seks institutionsgrupper.

8 PROGRAMLEDELSE

'Program FoC Nord 2025-2030' er udarbejdet af:

- Helle Nygaard Kristensen, Uddannelsesleder, Professionshøjskolen, UCN
- Malene Bæk Jakobsen, APN-sygeplejerske, Aalborg Kommune
- Rikke Jørgensen, Lektor, Psykiatrien, Region Nordjylland
- Mona Kyndi Pedersen, Lektor, Regionshospital Nordjylland
- Britt Laugesen, Lektor, Center for Kliniske Retningslinjer, AAU
- Siri Lygum Voldbjerg, Lektor, Sygeplejerskeuddannelsen, UCN
- Karin Bundgaard Lektor, Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje
- Lone Jørgensen, Lektor, Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje
- Kathrine Hoffmann Kusk, Specialkonsulent, Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje
- Mette Grønkjær, Professor og forskningsleder, Klinisk Institut, Aalborg Universitet & Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje, Aalborg Universitetshospital

Aalborg Universitetshospital
Sdr. Skovvej 15
9000 Aalborg

Januar 2025